

Heraldische en historische verantwoording voor het wapen van Nes aan de Amstel e.o.

J. Joris Hage

In 2019 schreef de toenmalige dorpsraad van Nes aan de Amstel zonder bevredigend resultaat een prijsvraag uit voor een ontwerp van een wapen en vlag voor de Nes en omgeving. Eind 2023 vatte de inmiddels nieuwe dorpsraad het plan weer op voor een wapen en vlag, na een informeel overleg door voorzitter Henk Boelrijk tijdens de Kerstmarkt in de St. Urbanuskerk. Ditmaal leidde dat tot de vaststelling van een wapen tijdens de openbare dorpsraadvergadering op 14 mei 2024. Onder het motto 'heden is het verleden van morgen' wordt hieronder het wapen vanuit een heraldisch, een historisch en een artistiek perspectief verklaard.

Heraldische blazoenering van het schild

Het betreft een schuingevierendeeld wapenschild: het eerste en vierde kwartier van azuur (blauw), het eerste beladen met een zwaluw en het vierde met een molen, beide van zilver; het tweede en derde kwartier van goud, het tweede beladen met een kerk en het derde met een kat, beide van sabel (zwart).¹ De van het wapenschild afgeleide vlag heeft dezelfde indeling.

De van het wapen afgeleide vlag van Nes aan de Amstel en omgeving

Het wapen van Nes aan de Amstel en omgeving

Kleuren en hun vorm op het schild

Het **azuur** in het eerste en vierde kwartier verwijst primair als natuurlijke kleur naar de lucht boven Nes, respectievelijk naar het water van de Amstel. Heraldisch staat azuur symbool voor *waarheid*, waaraan in Nes-Swaluwebuurt steeds veel waarde werd (en wordt) gehecht.

De vorm van het **goud** in het tweede en derde kwartier refereert aan de nes, landtong of landneus waarnaar Nes is vernoemd. Daarbij verwijst de kleur naar de *rijkdom* van dit land en het water, die de Nessers in het verleden inkomen heeft gebracht: de eens zo vruchtbare akkergrond van de Bovenkerkerpolder, die later in de vorm van turf veelal naar Amsterdam werd verscheept. Het tweetal elkaar rakende gouden kwartieren, gescheiden door water en lucht, verwijst naar de band met het huidige Nessersluis waarmee Nes oorspronkelijk als één landtong was verbonden.² In enig jaar vóór 1520 werd de Amstel ter hoogte van het huidige Nessersluis gestrekt door het doorsteken van die landtong. De naam *Nes* bleef aanvankelijk aan beide nieuwe oevers in gebruik. Zo sprak men tot ver in de 18e eeuw aan de Utrechtse kant nog van de buurtschap 'Nes gelegen aan de Amstel onder Waverveen'. Voorts werd die buurtschap Nessersluis genoemd, naar de sluis in de toenmalige Bijleveldwetering. Aan de Noord-Hollandse kant is de naam Nes steeds blijven bestaan.

¹ Nederlands Genootschap voor Heraldiek. WAZAMAR Wapenkunde. <https://wazamar.genootschap-heraldiek.nl/wapenkunde-wazamar>

² A.C. Bijsmans. Geschiedenis van het verdwijnen van de ware Nes. Amstel Mare 1994; 05(2): p. 2-17.

Stukken op het schild

De **zwaluw** herinnert aan de eenheid van Nes met de Swaluwebuurt en het verlies van de laatste naam. De kern van het huidige dorp Nes aan de Amstel is gesitueerd op de oorspronkelijke locatie van de Swaluwebuurt. De heraldische betekenis van de swaluwe blijft hierbij niet onvermeld: die refereert aan *moed* en *geduld*, maar ook aan het *brengen van geluk*.

De **kerk** verwijst ernaar dat zich in Nes-Swaluwebuurt door de eeuwen heen de enige kerk aan de Amstel tussen Ouderkerk en Thamen bevond. Reeds in 1631 werd een statie met eigen pastoor opgericht. Het eerste *preekhuis* stond in Swaluwebuurt. In 1774 werd een nieuwe kerk in gebruik genomen.³ Het is opmerkelijk dat het vroege preekhuis en de eerste kerk zijn gesticht ondanks de Reformatie. Initieel waren dit dan ook schuur- of schuilkerken waarvan aan de buitenkant niet duidelijk mocht zijn dat het een kerk betrof. Vanaf 1889 verrees het hier gebruikte silhouet van de door Joseph Cuypers ontworpen huidige St. Urbanuskerk, die een duidelijke Roomse signatuur draagt.

De **kat** symboliseert de verbondenheid met buurtschap De Zwarte Kat. Heraldisch staat de kat symbool voor *vrijheid* en voor *listigheid*.

▶ Gevelsteen van de voormalige herberg in de buurtschap De Zwarte Kat
Herkomst: particuliere collectie

▶▶ Het eerste officiële gebruik van de vlag op 5 maart 2025 in aanwezigheid van Floor Gordon, wethouder Ruimtelijke Ordening
Herkomst: gemeente Amstelveen

De **molen** refereert met zijn opgezeilde wieken aan de verbondenheid met de Bovenkerkerpolder en naar het vele en voortdurende werk van ontginning en cultivering, vervening en verwatering en tenslotte bemaling en bepoddering, dat de mens met zijn gereedschappen in de polder heeft verricht.

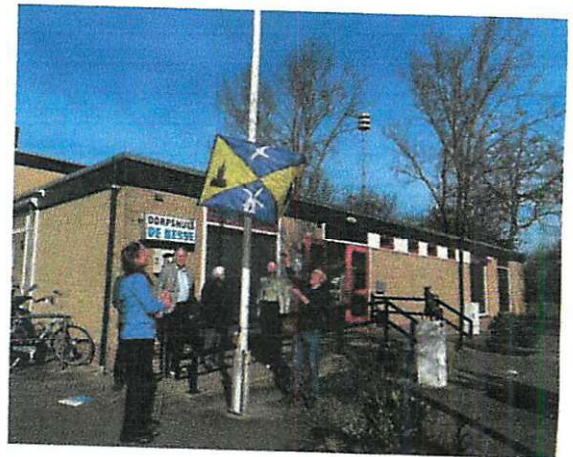
Artistieke verantwoording

Zwaluw en **molen** zijn de dynamische stukken op het schild. Zowel de swaluwe, als de volledig opgezeilde molen is in volle vlucht. Ter verhoging van de associatie van het vogelsilhouet met de **zwaluw** is de gestileerde vorm ervan een samenstelling van de lange boogvormige vleugelvorm van de gierzwaluw (genus *Apodidae*) en de diepgevorkte staart van de boerenzwaluw (genus *Hirundinidae*). De wieken van de **molen** zijn in asymmetrische positie afgebeeld om de dynamiek ervan te benadrukken en het silhouet minder gedrongen en zwaar te houden.

Kerk en **kat** bieden daarentegen een beeld van rust en contemplatie; beide zijn immobiel. Ter verhoging van de associatie met de St. Urbanuskerk staat de toren in het silhouet van de **kerk** één-achtste slag gedraaid ten opzichte van beide zijbeuken. Bovendien is het middenschip weggelaten en zijn de verhoudingen van toren en schip aangepast om het silhouet ranker te maken ten behoeve van de lichtheid van de vlag. Om deze laatste reden is ook het silhouet van de **kat** slanker en ranker afgebeeld.

Lancering

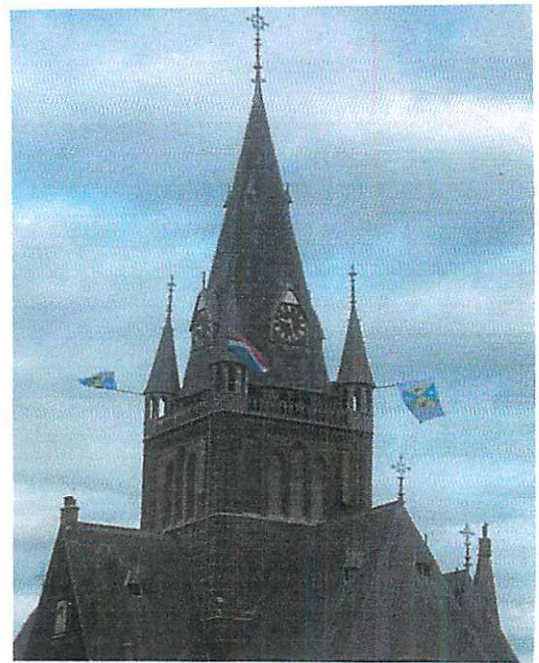
Op 14 december 2024 werden de eerste exemplaren van het wapen en de vlag geveild op de Kerstmarkt ten behoeve van het behoud van de

³ J.C. van der Loos. Kerkgeschiedenis van Amstelland – Nes

en Swaluwebuurt. Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom van Haarlem. 1917; 37: p. 220-71.

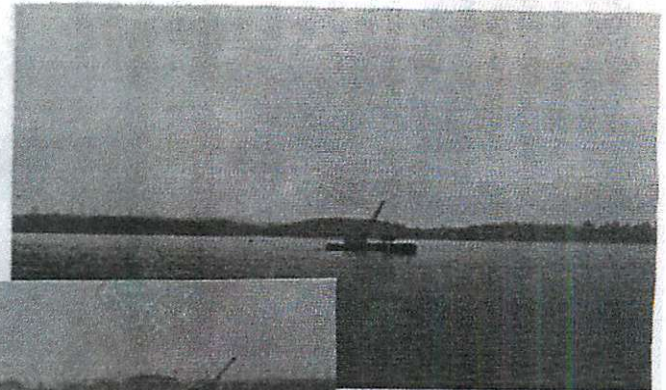
St. Urbanuskerk te Nes aan de Amstel. De vlag werd echter voor een eerste keer officieel gebruikt tijdens de overhandiging van de dorps- en gebiedsvisie Nes a/d Amstel en buitengebied zuid 2024 -2035 'Samen in beweging' door de Nesser dorpsraad aan wethouder Floor Gordon (Ruimtelijke Ordening), op 5 maart 2025. Drie weken later was een eerste oplage van wapenstickers en 40 vlaggen op één avond snel verkocht aan inwoners. Een tweede oplage volgde kort daarna en tijdens de Nesser wieleronde, de Amstellanddag en het dorpsfeest wapperden de vlaggen op strategische plekken en aan de huizen van vele Nessers en Katters.

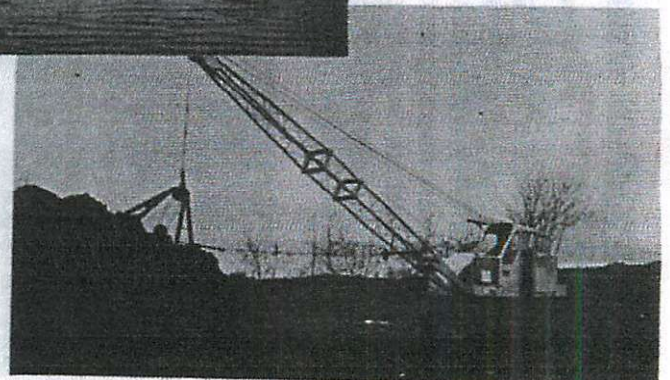
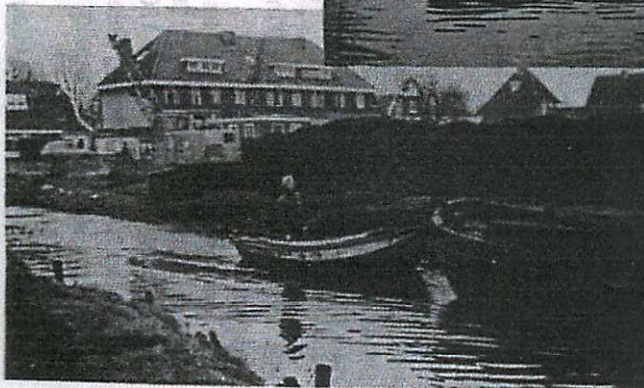
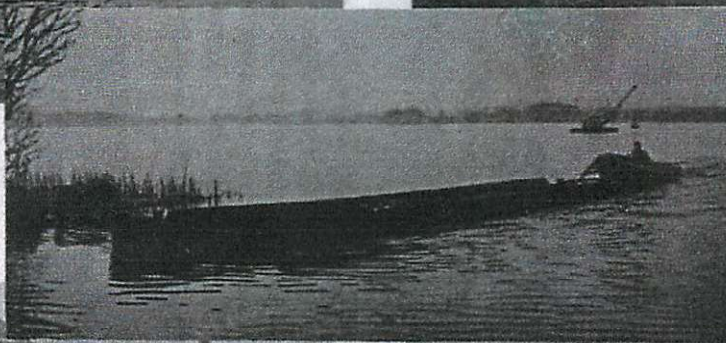
▶ Twee wapenvlaggen wapperend aan de toren van de St. Urbanuskerk te Nes aan de Amstel
Herkomst: particuliere collectie

In de jaren 1950 de fa. van Diemen tot tuinaarde.

en 1960 werd door de Poelbagger verwerkt

▲ Bron: Natuurwandeling De Poel, 4e druk, blz. 63, 1993, Dienst Milieu en Recreatie, gemeente Amstelveen, foto's Gerard van Diemen